

Ölüyorsun insanoğlu!

Oya Baydar'ın yeni romanı, "edebiyatımızın ilk ekolojik distopyası" diye sunulsa da kitap aslında günümüz toplumu ve insanıyla bir hesaplaşma.

[Facebook'ta paylaş](#)[WhatsApp](#)[E-posta](#)[Kaydet](#)[Kaydettiklerim](#)

Bunlarla da ilgilenebilirsiniz

- Cumhuriyet Kitap 1545. sayısı bugün, gazetenizle birlikte..

[Cumhuriyet Kitap Eki](#)Yayınlanma tarihi: **27 Eylül 2019 Cuma, 11:32**

TURGAY FİŞEKÇİ

Oya Baydar, 70'lerin, 80'lerin tanınan bir siyaset ve düşünce insanıydı. 12 Eylül 1980 darbesinden sonra on yılı aşkın bir süre yurt dışında yaşamak zorunda kaldı. Sanırım bu uzaklık onu edebiyata yakınlaştırdı. Önce hikâyeleri, ardından 90'lı yıllara damgasını vuran önemli romanlarıyla edebiyatımızın önde gelen yazarları arasına katıldı.

Hep söylenir, edebiyat ürünleri, özellikle de romanlar için, yaşadıkları çağın aynasıdır diye. Oya Baydar'ın romanları da gerçekten 80'li ve 90'lı yılların, bu yıllardaki hem toplum genelinin hem de özellikle önce 12 Eylül darbesi, ardından da sosyalist sistemin çöküşüyle büyük düş kırıklığına uğrayan ilerici bireylerin hayatlarını, ruh dünyalarını yansıtmaya önemli bir ayna oldu.

Oya Baydar'ı romancı olarak öne çıkaran yalnızca seçtiği konular ya da yarattığı kahramanlar değildi. Aynı zamanda dönemin ruhunu yansıtan çok çarpıcı bir anlatım dili de vardı. Okurunu metne bağlıyor, taşıdığı enerjiyle etkileyici olmayı da biliyordu. Siyasal kimlikli bir yazarın kolayca düşebileceği, katı ideolojik tuzaklara da düşmüyor, romanlarında bir

romancının geniş ufku taşıyabiliyordu. Belki yakın dönem romanlarından *Çöplüğün Generali*deolojiye yenik düşmesiyle bu bakışın dışında tutulabilir ama bütününde, bilinen deyimle çağının tanığı bir yazar olduğu da yadsınamaz.

YALNIZCA İKLİM Mİ?

Oya Baydar'ın yeni romanı, "edebiyatımızın ilk ekolojik distopyası" diye sunulsa da kitap aslında günümüz toplumu ve insanıyla bir hesaplaşma. Evet, kitapta yakın gelecekte gerçekleşecek ve dünyayı kasıp kavuracak önce uzun bir kuraklık sonra da tufandan söz edilse de 269 sayfalık romanın yarısından fazlasında bugünün dünyası, yer adları verilmese de kolayca anlaşılabilen Suriye savaşı çevresindeki insani olaylar anlatılıyor. Dağlarda çarpışanlar, çöllerde çarpışanlar, sınır boyları, çatışmalar içinde kalmış masum insanlar...

"Yanmış, yıkılmış bahçelerde hâlâ güller açıyor, doğa da insan da son nefesine kadar direniyor. Çocuk, yıkılmış evlerinin perişan bahçesinde direnen gül fidanından kopardığı goncayı getirmişti annesine. Anlamadığım birşeyler mırıldanıyordu ölmekte olan kadının yanaklarını okşayarak." (s. 127).

Yazar, şöyle düşündüyse haklı elbet: Bütün dünyanın gözü önünde böylesi bir acımasız savaş yıllardır sürebiliyorsa, öteki insanların gözleri önünde masum insanlar, çocuklar öldürülüyor, sürülüyor, mermilerden olmasa bile açlıktan, hastalıktan milyonlarcası ölüyorsa, gelecekteki iklim ya da başka tür bir felaketi beklemeye gerek yok. Zaten felaketin içinde yaşıyoruz yıllardır. Annesini babasını kaybetmiş, okula gidemeyen çocuklar yaşıyorsa çevremizde, felaketin en büyüğüyle baş başayız, demektir. Böylesi bir felakete ses çıkaramıyorsa insanoğlu, insan da bitmiştir, dünya da. Ne kendimize acıyalım, ne yok olan dünyaya. Onu bu hâle bizler getirdik. Her bireyin tek tek sorumluluğu var ortada.

Çevre ve doğa yıkımlarının gideceği yer belli: Bugünden belirtileri görülen felaketler bekliyor dünyamızı: *"Dünyayı kasıp kavuran on yıllık büyük kuraklıktan sonra başlayan yağmurlar aylardır dur durak bilmeden yağıyordu."* (s. 17).

Bu ortamda özenle yetiştirdiği biricik oğlu da, sevdiği Adam da, çatışma bölgelerinde bulunan bir kadın, kendiyile, yaşadığı dünyayla bir hesaplaşmaya girer. *"Dünyanın acıları insanın yüreğine bir kez dokunmaya görsün, her adımda yenilerini, daha ağırıklarını mıknaş gibi çeker vicdan."* (s.86).

Vicdan sahibi bir insanın dünyanın gidişine bakıp hem derin bir umutsuzluğu, hem de yarına umudu aynı anda yaşamasından daha doğal ne olabilir. Romanın daha ilk sayfasında ıssız, tahta bir kulübede, birlikte intihar etmiş, bir kadınla bir erkeğin bedenleriyle karşılaşırız. Ellerinden düşmüş, teknoloji harikası bir küçük aygıtta son seslerini kaydetmişlerdir. Kulübenin kapısının önünde ise bütün yıkımlara karşın doğanın direnişini simgeleyen bir papatya açmıştır.

Romanın başındaki bu sahne aynı zamanda romanın sonudur ve aradaki 269 sayfa boyunca biz kahramanlarımızın ve dünyanın başından geçenleri izleriz.

KÖPEKLİ ÇOCUKLAR

Çocuklar ve köpekler belki de yeryüzünün en masum varlıkları. Yazar, kitabında yarattığı "köpekli çocuklar" metaforuyla bu masum birlikteliği, geleceği temsil eden bir umut simgesine dönüştürüyor: *"Köpekli Çocuklar, savaşımlardan, yıkımlardan, açlıktan, ölümden kaçan, annelerini babalarını yitirmiş sahihsiz çocuklardır. Köpekler de sokaklarda bulup kendilerini korumak için sahiplendikleri başıboş sokak köpekleridir."* (s. 220). Çocukla gelecek kuşakların, köpekle de doğanın geleceği kurtaracağını ya da dünya büyük bir felakete uğrasa bile hayatı yeniden kurabileceklerini anlatmak istiyor yazar.

Kimsesiz çocuklar bugün ortaya çıkmış yeni bir olgu değil. Mutlaka başka örnekler de vardır ama ben Yaşar Kemal'in Birinci Dünya Savaşı yıllarında Anadolu'yu da anlattığı *Karınca'nın Su İçtiği* romanında böyle bir olguya değinildiğini hatırlıyorum. O yıllarda da savaşlar, sürgünler vb. nedenlerle Anadolu'da çok sayıda çocuk anasız babasız kalıp sokaklarda, kırlarda sürüler halinde, kimsesiz, yersiz yurtsuz yaşamış.

Oya Baydar'ın romanında Köpekli Çocuklar, geniş çağrışımlı bir imge. Gezi Parkı eylemlerindeki çocuklardan kimsesiz sokak çocuklarına, suç örgütlerinin eline düşmüş çocuklardan savaştı çocuklara dek çocuk yaşında ama çocuk olmanın ötesindeki çeşitli çocukları düşündürüyor. *“kaçan çocuklar, ölü çocuklar, gözlerinde ne korku ne acı, sadece şaşkınlıkla, sorularla biraz da sitemle bakan çocuklar... aklıktan ölmüş annesinin memesini emmeye çalışan kara iskelet bebek. Çöp bidonlarında sokak köpekleriyle birlikte yiyecek arayan, köpeklerin ağzından kuru ekmek kapmaya çalışan çocuklar... tek dileği evladının ölüsünü bulup gömebilmek olan analar. Babasına işkence edildiğini izleyen oğul. Anasının ırzına geçildiğini seyretmeye zorlanan delikanlı...”* (s. 89).

Ama romanda gün geliyor, bütün bu çocuklar, geleceğin umut çiçekleri olabiliyor. En karanlık günlerde bile umutsuz olmak, insan doğasına aykırı. Bunu söylüyor yazar bize, bütün o karanlık olayların anlatıldığı roman sayfaları arasından. Yeryüzünün ne büyük bir mucize olduğunu, insan olmanın da bu mucize karşısında büyülenip onu sevmek, onu korumakla mümkün olacağını hatırlatarak.

Köpekli Çocuklar Gecesi / Oya Baydar / Can Yay. / 269 s. / Eylül 2019.

